

Torslunda hembygdsförening
c/o Gunnar Palm
Arontorps bygata 8
386 96 Färjestaden

Beslut angående fråga väckt om byggnadsminnesförklaring av kvarnraden i Björnhovda (1988: 950)

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att **inte** förklara kvarnraden med Kvarnkungen i Björnhovda, på fastigheterna Björnhovda 2:4, 3:6, 19:1 samt Snokekulla 1:1 för byggnadsminne.

Redogörelse för ärendet

Ansökan om byggnadsminne enligt 3 kap Kulturmiljölagen (1988: 950) inkom till Länsstyrelsen 2014-05-07. I inkommen skrivelse hemställer föreningen att om inte hela kvarnraden kan betraktas så bevarandevärd att den uppfyller kraven för byggnadsminnesförklaring så skall frågan prövas specifikt för den sk. Kvarnkungen (Snokekulla 1:1)

Besiktning och samråd skedde på plats 2015-10-09

Skäl till beslut

Väderkvarnar utgör ett mycket viktiga element i och för den öländska landskapsbilden. Idag kvarstår cirka 350 av de kanske 2000 väderkvarnar som på 1800-talet fanns på ön. Det är främst stubbkvarnen som utgör sinnebild för den öländska kvarnen men även holländarkvarnar och stenkvarnar finns på ön. Kvarnarna användes både för att mala bröd- och grötmjöl som för djurfoder, gröpe. Flertalet kvarnar ägdes enskilt för husbehovsmalning medan ett mindre antal var tullkvarnar, där man fick sin säd mald mot betalning. Under 1900-talets första hälft kom väderkvarnarna att ersättas allt mer av motorkvarnar varför beståndet med tiden kom att minska.

I Björnhovda finns flera olika kvarntyper representerade; stubbkvarnar, holländare och motorkvarn. Här finns också mjölnarbostäder bevarade. Kvarnradens läge har sannolikt kommit på 1870-talet då den sk. Kvarnkungen flyttades dit från Kalmar. Motorkvarnen tillkom 1931. Stubbkvarnarna slutade att användas redan under 1900-talets första decennium men holländaren användes fram till 1940-talet och motorkvarnen fram till 1957.

Kvarnarna i Björnhovda visar på en bredd av kvarntyper och har kvar ett historiskt samband med mjölnarbostäderna. Såväl kvarnarna som bostäderna har dock förändrats och till delar förvanskats genom tiderna. Kvarnraden visar på hur kvarnbruket förändrades över tid men utgör på inget sätt något typiskt för Öland såsom de mer traditionella kvarnraderna gör.

Kvarnkunden anges vara Skandinaviens största stubbkvarn. Den utgör inte heller en tydlig representant för den öländska stubbkvarnen. En sådan finns dessutom redan skyddad som byggnadsminne i Algutsrums socken.

Sammantaget har kvarnraden med sina olika kvarnar och mjölnarbostäder från skilda tider i Björnhovda höga kulturhistoriska värden och är viktiga för landskapsbilden. De gemensamma och enskilda värdena ligger framförallt i att kvarnarna är ”stora”, har ett rumsligt samband med de f.d. mjölnarbostäderna och kan visa på kvarnars maskinella utveckling.

Området har dock varken som helhet eller till enskilda delar de synnerligen höga kulturhistoriska värden som lagen kräver för att kunna skyddas som byggnadsminnen.

Lagrum och hur man överklagar

Detta beslut är fattat utifrån 3 kap 1 § kulturmiljölagen och kan enligt 3 kap 19 § samma lag överklagas endast av Riksantikvarieämbetet hos Förvaltningsrätten i Växjö inom tre veckor från delfäendet.

Övrigt

Detta beslut har fattats av enhetschef Birgitta Eriksson efter föredragning av antikvarie Birthe Pedersen Sieurin. Detta beslut signeras digitalt.

Länsstyrelsen
Kalmar län

BESLUT
2016-08-15

3 (3)
432-3627-14

Birgitta Eriksson

Birthe Pedersen Sieurin

Kopia till:

Riksantikvarieämbetet

Mörbylånga kn

Kalmar läns museum

Med laga kraft till:

Lantmäteriet

Riksantikvarieämbetet